EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

1. juuni 2006 *

Kohtuasjas C-169/05,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Cour de cassation'i (Belgia) 4. aprilli 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. aprillil 2005, menetluses

Uradex SCRL

versus

Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD),

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE),

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas, kohtunikud J. Malenovský (ettekandja), J.-P. Puissochet, S. von Bahr ja U. Lõhmus,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 19. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Uradex SCRL, esindajad: advokaat A. Strowel ja *Rechtsanwalt* G. Berrisch,

— Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD) ja Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE), esindajad: advokaadid E. Cornu ja F. De Visscher,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* D. Del Gaizo,

— Rootsi valitsus, esindaja: K. Wistrand,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: W. Wils,

olles 14. veebruari 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiivi 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta (EÜT L 248, lk 15; ELT eriväljaanne 17/01, lk 134, edaspidi „direktiiv") artikli 9 lõike 2 tõlgendamist.

2 Nimetatud taotlus esitati ühelt poolt Uradex SCRL-i (edaspidi „Uradex") ja teiselt poolt Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution'i (edaspidi „RTD") ning Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision'i (edaspidi „BRUTELE") vahelise kohtuvaidluse raames, milles Uradex taotleb, et RTD liikmeid, täpsemalt BRUTELE-t, kohustataks lõpetama Uradexi kataloogi kuuluvate esituste kaabellevivõrgu kaudu taasedastamine.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

3 Direktiivi põhjendus 27 sätestab:

„[...] programmide taasedastamine kaabellevi kaudu teistest liikmesriikidest on toiming, mille suhtes rakendatakse autoriõigust ja vajaduse korral autoriõigusega kaasnevaid õigusi; seepärast peab kaabellevivõrgu operaator saama iga taasedastatava programmi osa kohta loa kõigilt õiguste omanikelt; käesoleva direktiivi kohaselt tuleb sellised load anda lepingutega [...]".

4 Direktiivi põhjenduse 28 kohaselt:

„[...] tagamaks, et lepinguliste kokkulepete sujuvat toimimist ei sea kahtluse alla programmi üksikosade suhtes õigusi omavate kolmandate isikute sekkumine, tuleks kollektiivse esindamise organisatsiooni kasutamise kohustusega ette näha ainult kollektiivse loa andmise õigus kuivõrd seda eeldab kaabellevi kaudu taasedastamise iseärasus; lubade andmise õigus kui selline jääb terviklikuks ja teataval määral reguleeritakse vaid selle õiguse teostamist, [...] kaabellevi kaudu taasedastamise loa andmise õiguse võib siiski loovutada [...]".

5 Direktiivi artikli 8 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid tagavad, et kui teistest liikmesriikidest taasedastatakse programme kaabli kaudu nende territooriumile, peetakse kinni kohaldatavast autoriõigusest ja sellega kaasnevatest õigustest ning selline taasedastamine toimub autoriõiguse omanike, autoriõigusega kaasnevate õiguste omanike ja kaabellevivõrgu operaatorite vaheliste individuaalsete või kollektiivsete lepinguliste kokkulepete põhjal."

6 Direktiivi artikkel 9 peakirjaga „Kaabellevi kaudu taasedastamise õiguse teostamine" on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid tagavad, et autoriõiguse omanikud ja autoriõigusega kaasnevate õiguste valdajad kasutavad oma õigust lubada või keelata kaabellevioperaatoril kaabli kaudu taasedastamine ainult kollektiivse esindamise organisatsioonide vahendusel.

2. Kui õiguste omanik ei ole andnud oma õiguste haldamist üle kollektiivse esindamise organisatsioonile, loetakse, et sama kategooria õigusi haldav kollektiivse esindamise organisatsioon on volitatud haldama kõnealuse omaniku õigusi. Kui asjaomase kategooria õigusi haldab rohkem kui üks kollektiivse esindamise organisatsioon, on õiguste omanikul vabadus valida, milline neist kollektiivse esindamise organisatsioonidest loetakse volitatuks esindama tema õigusi. Käesolevas lõikes osutatud õiguste omanikul [on] kaabellevivõrgu operaatori ja õiguste omaniku õigusi haldama volitatud kollektiivse esindamise organisatsiooni vahelisest kokkuleppest tulenevalt samad õigused ja kohustused nagu õiguste omanikel, kes on andnud kõnealusele kollektiivse esindamise organisatsioonile oma volitused [...]

[...]"

Siseriiklikud õigusnormid

7 30. juuni 1994. aasta *loi relative au droit d'auteur et aux droits voisins*'i (seadus autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta) (*Moniteur belge*, 27.7.1994, lk 19297, edaspidi „seadus") artikli 36 esimene lõik näeb ette:

„Teistsuguse kokkuleppe puudumisel loovutab autor või esitaja oma [...] esituse audiovisuaalse kasutamise ainuõiguse audiovisuaalse teose fonogrammitootjale"

8 Seaduse jaos „Taasedastamine kaabellevivõrgu kaudu" sisalduv artikkel 51 sätestab:

„Kooskõlas eelnevate peatükkidega ja vastavalt allpool määratletud korrale on autoril ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omanikel ainuõigus lubada oma teose või esituse taasedastamist kaabellevivõrgu kaudu".

9 Seaduse samas jaos on artikli 53 lõigetega 1 ja 2 Belgia õigusesse üle võetud direktiivi artikli 9 lõiked 1 ja 2.

Põhikohtuasi

10 Uradex, kes on autorite ja esitajate autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, esitas Tribunal de première instance de Bruxelles'ile (Brüsseli esimese astme kohus) taotluse, milles palus tuvastada, et taasedastades kaabellevivõrgu kaudu ilma Uradexi loata ja järelikult seaduse artikleid 51 ja 53 rikkudes viimase kataloogi kuuluvaid esitusi, on RTD, täpsemalt BRUTELE liikmeteks olevad kaabellevivõrgu operaatorid rikkunud Uradexi hallatavaid autoriõigusega kaasnevaid õigusi. Lisaks taotles ta, et kõiki asjaomaseid operaatoreid kohustataks lõpetama nimetatud esituste taasedastamine kaabellevivõrgu kaudu.

11 Kuna tema taotlus jäeti rahuldamata, esitas Uradex apellatsioonkaebuse Cour d'appel de Bruxelles'ile (Brüsseli apellatsioonikohus).

12 Cour d'appel de Bruxelles leidis seoses audiovisuaalsete ja muude esitustega esiteks, et kuigi kollektiivse esindamise organisatsioonidel on ainuõigus lubada või keelata nende esituste taasedastamine kaabellevivõrgu kaudu (edaspidi „taasedastamise õigus"), piirdub see õigus õigustega, mille haldamine on neile organisatsioonidele üle antud.

13 Cour d'appel on seisukohal, et seaduse artikli 53 lõige 2, millega võetakse üle direktiivi artikli 9 lõige 2, ei anna kollektiivse esindamise organisatsioonile selliste esitajate taasedastamise õigust, kes ei ole talle oma õiguste haldamist üle andnud, erinevalt vastavalt seaduse artikli 53 lõikele 1 esitajatest, kes on seda teinud.

14 Seaduse artikli 53 lõige 2 sätestab üksnes, et selline organisatsioon „loetakse volitatuks esindama tema õigusi", mis selle esindamise peamiselt varahalduslikku laadi silmas pidades seisneb sisuliselt nende esituste eest tasu kokkukogumises ja üleandmises nende esitustega seotud õiguste omanikele.

15 Cour d'appel leidis lisaks, et seoses audiovisuaalsete esitustega ei ole Uradexil vastavalt seaduse artiklile 36 kaabellevi kaudu taasedastamise õigust, isegi kui tegemist on esitajatega, kes on talle oma õiguste haldamise üle andnud. See säte kehtestab õigusliku eelduse, et esitaja on loovutanud oma taasedastamise õiguse fonogrammitootjale. Samas tegutseb kollektiivse esindamise organisatsioon nende autorite või esitajate nimel, keda ta esindab, ning ta ei saa hallata suuremal arvul õigusi, kui on tema esindatavatel. Uradexi luba on niisiis vaja üksnes juhul, kui ta lükkab kooskõlas artikliga 36 selle eelduse ümber, tõendades, et vastavad autorid on sõlminud fonogrammitootjatega lepingud, mis välistavad taasedastamise õiguse loovutamise; või, selliste lepingute puudumisel, et ta esindab audiovisuaalsete teoste fonogrammitootjaid. Käesolevas asjas ei ole seda tõendatud.

16 Eelnevast nähtub, et Cour d'appel leidis, et apellatsioonkaebus on ainult osaliselt põhjendatud. Esiteks leidis ta, et muid kui audiovisuaalseid esitusi edastades rikkus BRUTELE nende autorite ja esitajate autoriõigusega kaasnevaid õigusi, kes olid nende õiguste haldamise üle andnud Uradexile, ja seetõttu kohustas kohus lõpetama nende esituste Uradexi loata taasedastamise. Ülejäänud osas jättis kohus hagi rahuldamata.

17 Uradex esitas kassatsioonkaebuse Cour de cassation'ile, väites esiteks seoses nende autoriõigustega kaasnevate õigustega, mille haldamist nende omanikud ei ole temale üle andnud, et seaduse artiklist 53 ja direktiivi artiklist 9 tuleneb, et kollektiivse esindamise organisatsiooni ei loeta omamavat volitusi üksnes seoses haldusega, mis piirdub tasu kokkukogumisega, vaid need artiklid sätestavad ka taasedastamise

õiguse. Lisaks on sellel organisatsioonil Uradexi väitel selline õigus ka audiovisuaalsete esituste suhtes, kuna need artiklid ei tee vahet, kas taasedastamise õigus on kolmandale isikule üle antud või mitte.

18 Neil asjaoludel otsustas Cour de cassation kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi] artikli 9 [lõiget] 2 tuleb tõlgendada selliselt, et kui kollektiivse esindamise organisatsiooni loetakse volitatuks haldama autoriõiguse omaniku õigusi või autoriõigusega kaasnevaid õigusi, ilma et omanik oleks andnud oma õiguste haldamist üle kollektiivse esindamise organisatsioonile, siis ei ole see organisatsioon volitatud kasutama selle omaniku õigust lubada või keelata kaabellevioperaatoril saate edastamist kaabli kaudu, kuna ta on volitatud haldama vaid ülalnimetatud omaniku rahalisi õigusi?"

Eelotsuse küsimus

19 Direktiivi artikli 8 lõikest 1 ja direktiivi põhjendusest 27 tuleneb, et kaabellevioperaator võib kõnealuseid saateid taasedastada ainult juhul, kui saab selleks lepingulise volituse kõigilt vastavate õiguste omanikelt; s.o nii neilt, kes on oma õiguste haldamise kollektiivse esindamise organisatsioonile üle andnud, kui ka neilt, kes ei ole seda teinud. Vastutasuks selle volituse eest saavad õiguste omanikud põhimõtteliselt tasu.

20 Sellest hoolimata on õiguskindluse huvides, selleks et kaabellevioperaatorid võiksid olla kindlad, et nad tõepoolest on omandanud kõik taasedastatavate programmidega

seotud õigused ning et nende programmide taasedastamist võimaldavate lepinguliste kokkulepete sujuvat toimimist ei saaks kahtluse alla seada programmi üksikosade suhtes õigusi omavate kolmandate isikute sekkumine, direktiivi artikli 9 lõikes 1 ette nähtud, et nimetatud õiguste omanikud saavad taasedastamine õigust kasutada ainult kollektiivse esindamise organisatsioonide vahendusel. Sel viisil piirab direktiiv isikute arvu, kellega kaabellevioperaatorid peavad — eriti vastutasuks makstava tasu eest — taasedastamise õiguse saamiseks läbi rääkima, ilma et nad rikuks omanike autoriõigusi ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi.

21 See on kontekst, milles direktiivi artikli 9 lõige 2 näeb ette, et kui õiguste omanik ei ole oma õiguste haldamist kollektiivse esindamise organisatsioonile üle andnud, loetakse sama kategooria õigusi haldav kollektiivse esindamise organisatsioon volitatuks haldama kõnealuse omaniku õigusi. Niisiis täpsustab see säte kõnealuse artikli 9 lõikes 2 ettenähtud normi sellise õiguse omaniku konkreetsest olukorrast lähtuvalt.

22 Sätestades, et kollektiivse esindamise organisatsiooni loetakse volitatuks haldama „kõnealuse omaniku õigusi", ei sisalda artikli 9 lõige 2 lisaks piiranguid omaniku õiguste haldamise ulatuse osas. Niisiis ei tulene selle sätte sõnastusest, et õiguste haldamine peaks puudutama üksnes kõnealuste õiguste rahalist külge, nii et taasedastamise õigus oleks välistatud.

23 Lisaks tähendab direktiivi artikli 9 pealkiri „Kaabellevi kaudu taasedastamise õiguse teostamine", et kõik selle artikli sätted on seotud just selle õigusega.

24 Sellest hoolimata tuleb põhikohtuasja asjaoludel lisada, nagu on öeldud direktiivi põhjenduses 28, et see ei välista taasedastamise õiguse loovutamise võimalust. See loovutamine võib toimuda lepingu või õigusliku eelduse alusel. Niisiis ei välista direktiiv, et autor, esitaja või fonogrammitootja kaotab siseriiklikust õigusest tuleneva sätte alusel, nagu seda on seaduse artikli 36 lõige 2, oma staatuse „õiguse omanikuna" direktiivi artikli 9 lõike 2 tähenduses, mille tagajärjeks on selle sätte alusel tema ja kollektiivse esindamise organisatsiooni vahel tekkinud õigusliku seose katkemine.

25 Eelnevat arvesse võttes peab esitatud küsimusele vastama, et direktiivi artikli 9 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kui kollektiivse esindamise organisatsiooni loetakse volitatuks haldama sellise autoriõiguse või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaniku õigusi, kes ei ole oma õiguste haldamist kollektiivse esindamise organisatsioonile üle andnud, on sellel organisatsioonil õigus kasutada selliste õiguste omaniku õigust lubada või keelata kaabellevioperaatoril kaabli kaudu teatava saate taasedastamine ja seetõttu ei ole kõnealuse organisatsiooni poolt vastava õiguste omaniku õiguste esindamine piiratud nende õiguste rahalise küljega.

Kohtukulud

26 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiivi 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta artikli 9 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kui kollektiivse esindamise organisatsiooni loetakse volitatuks haldama sellise autoriõiguse või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaniku õigusi, kes ei ole oma õiguste haldamist kollektiivse esindamise organisatsioonile üle andnud, on sellel organisatsioonil õigus kasutada selliste õiguste omaniku õigust lubada või keelata kaabellevioperaatoril kaabli kaudu teatava saate taasedastamine ja seetõttu ei ole kõnealuse organisatsiooni poolt vastava õiguste omaniku õiguste esindamine piiratud nende õiguste rahalise küljega.

Allkirjad